

"כימיאדה" - שלב ב'
האולימפיאדה הארצית בכימיה
לתלמידי כיתות י"א ו-י"ב בבתי ספר תיכוניים
יום ד' כ' כסלו תשס"ו, 21.12.2005

חלק א'

שאלה 1

המסה המולרית של גלוקוז ($C_6H_{12}O_6$) שווה ל- 180 gr/mol , N_A – קבוע אבוגדרו. מהי הטענה הלא נכונה?

- א. ל- 1 mmol של $C_6H_{12}O_6$ יש מסה של 180 mg
ב. 0.0100 mol של $C_6H_{12}O_6$ מכיל $0.0100 \times 24 \times N_A$ אטומים
ג. ב- 90.0 gr של $C_6H_{12}O_6$ נמצאים $3 \times N_A$ אטומים של פחמן (C)
ד. ב- 100 ml של תמיסת 0.10 M נמצאים 18 gr של גלוקוז

שאלה 2

בכל זוג, ציין מהי רמת האנרגיה הנמוכה ביותר:

- א. $3p, 5s$ ב. $3d, 3s$ ג. $3d, 4f$

שאלה 3

i. חשבו/י כמה חום נוצר בהיווצרות של 1 mol של מימן ברומי (HBr) בתגובה הבאה:

אם ידוע כי:

כל הנתונים מובאים עבור תגובה בטמפרטורה ולחץ קבועים. ii. הסבר/י מדוע בתגובה (ג ו-ד) נוצרת כמות שווה של חום.

שאלה 4

כתוצאה מסדרת פירוקים גרעיניים עוקבים ^{235}U הופך ל- ^{207}Pb . כמה פירוקי אלפא ובתא מכילה

סדרה זו של שינויים גרעיניים? נמק/י את התשובה על ידי חישובים.

- א. $4 \alpha, 7 \beta$ ב. $7 \alpha, 4 \beta$ ג. $5 \alpha, 6 \beta$ ד. $8 \alpha, 7 \beta$

שאלה 5

נלקח מדגם מחומצה אורגנית שנוסחתה ($C_nH_{2n}O_2$) שמסתו 97.5 g . המספר הכללי של אטומים שווה ל- 13.0 mol . קבע/י את נוסחת החומצה. נמק את התשובה על ידי חישובים.

- א. $HCOOH$ ב. $C_3H_6O_2$ ג. CH_3COOH ד. $C_4H_8O_2$

שאלה 6

ערבבו נפחים שווים של תמיסת 0.04M של NaOH ותמיסת 0.02M של HBr. חשבו את ה-pH של התמיסה. נמקי את התשובה על ידי חישובים.

א. 12   ב. 14   ג. 16   ד. 18

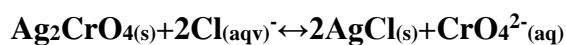
שאלה 7

באיזה מן מקרים הבאים התגובה אפשרית בטמפרטורה כלשהי?

א. $\Delta H < 0, \Delta S > 0$ ב. $\Delta H < 0, \Delta S < 0$ ג. $\Delta H > 0, \Delta S > 0$

שאלה 8

בטא את קבוע שיווי המשקל (K) לתגובה:

דרך מכפלות המסיסות $K_{\text{sp}}(\text{Ag}_2\text{CrO}_4)$ ו- $K_{\text{sp}}(\text{AgCl})$

א. $K = K_{\text{sp}}(\text{Ag}_2\text{CrO}_4) / K_{\text{sp}}(\text{AgCl})^2$ ב. $K = K_{\text{sp}}(\text{Ag}_2\text{CrO}_4) \times K_{\text{sp}}(\text{AgCl})^2$

א. $K = K_{\text{sp}}(\text{AgCl}) / K_{\text{sp}}(\text{Ag}_2\text{CrO}_4)$ ג. $K = K_{\text{sp}}(\text{AgCl})^2 / K_{\text{sp}}(\text{Ag}_2\text{CrO}_4)$

שאלה 9

היונים O_2^+ , O_2^{2-} , O_2^- קיימים במספר תרכובות. השווה/י בין שלושת היונים האלה לבין O_2 ,

ומקמי את כל ארבעת החלקיקים בהתאם לעליית אורך הקשר:

א. $\text{O}_2 < \text{O}_2^+ < \text{O}_2^- < \text{O}_2^{2-}$ ב. $\text{O}_2 < \text{O}_2^- < \text{O}_2 < \text{O}_2^+$ ג. $\text{O}_2^{2-} < \text{O}_2^- < \text{O}_2 < \text{O}_2^+$ ד. $\text{O}_2^- < \text{O}_2^{2-} < \text{O}_2^+ < \text{O}_2$

שאלה 10

איזו מן החומצות הבאות היא החזקה ביותר?

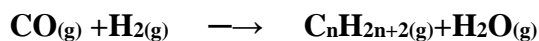
א. HClO_4 ב. HClO_3 ג. HClO_2 ד. HClO

חלק ב'

שאלה 1

הפקת האלקאנים לפי שיטת פישר-טרופש מתרחשת לפי הסכימה הבאה:

$$170-300^{\circ}\text{C}$$

Fe - Co

גז פחמן חד-חמצני (CO) וגז מימן (H₂) (ביחסי נפח 1:2) הובאו לתגובה בטמפרטורת 180⁰, כתוצאה נוצרה תערובת של מתאן, אתאן ופרופאן ביחס מולרי 3(CH₄):2(C₂H₆):2(C₃H₈). הסינתזה התרחשה בטמפרטורה ובנפח קבועים, הגיבו 10% של CO.

א. רשום את המשוואה של כל אחד ממרכיבי התערובת CH₄, C₂H₆ ו-C₃H₈.

ב. קבע/י את כמות הגזים (CO, H₂, CH₄, C₂H₆, C₃H₈, H₂O) בתערובת לאחר התגובה.

ג. חשב/י פי כמה השתנה הלחץ הכללי במערכת.

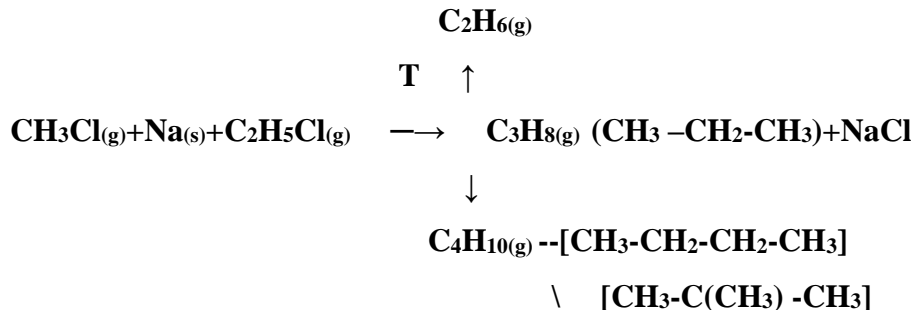
ד. בעזרת השיטה של פישר-טרופש סינתזו אלקאן (C_nH_{2n+2}) שבמולקולה שלו נמצאים x אטומים

ראשוניים ו-y אטומים שלישוניים של פחמן. קבע/י את מספר האטומים הרבוניים של פחמן.

ה. תגובת וורץ: סינתזה של אלקאנים עם כמות גדולה יותר של אטומי פחמן מנגזרות הלוגן

(C_nH_{2n+1}X, X=Cl, Br, J) עם כמות קטנה יותר של אטומי פחמן.

לדוגמא:

בתגובה של תערובת שני חד-ברום-אלקאנים (R₁Br ו-R₂Br ; R=C_nH_{2n+1}) עם נתרן (Na(s))

בטמפרטורה נשמרת T נתקבלה תערובת של פחמימנים: A (R₁-R₁), B (R₁-R₂), C (R₂-R₂)

(בסדר עולה של המסות המולריות). בתגובה של פחמימן A עם ברומ (Br₂) באור קיבלו שני

איזומרים של נגזרות חד-ברום בעלות מסה מולרית 137 g/mol. התגובה של C עם ברומ (Br₂)

הביאה לשלושה תוצרים בעלי מסה מולרית 193 g/mol.

(i): קבע/י נוסחה מולקולרית של תוצרים התחלתיים וסופיים.

(ii): רשום/י את נוסחאות המבנה של כל החומרים המתוארים.

(iii): לדעתך, איזה משלושה תוצרי תגובה של הפחמימן (R₂-R₂) C עם ברומ נוצר בכמות הגדולה

ביותר ומדוע?

ו. אילו שיטות נוספות של הפקת אלקאן את/ה מכיר/ה? הבא/י דוגמאות.

שאלה 2

בריקת שחייה מכילה 60m^3 של מים. טמפרטורת המים בבריקה 12°C .

א. חשבי ב- MJ ($M=10^6$) את האנרגיה הנדרשת על מנת לחמם מים בבריקה לטמפרטורת 26°C (יש להתעלם מכריחת החום לסביבה).

(צפיפות של מים היא 1.000 kg x l^{-1}), $(C_p(\text{H}_2\text{O})=75.30\text{ J x K}^{-1} \text{ x mol}^{-1})$

ב. איזה מהביטויים משקף נכונה את שינוי האנטרופיה של המים בבריקה?

$$\Delta S (\text{H}_2\text{O(l)}) > 0 \quad (\text{i})$$

$$\Delta S (\text{H}_2\text{O(l)}) = 0 \quad (\text{ii})$$

$$\Delta S (\text{H}_2\text{O(l)}) < 0 \quad (\text{iii})$$

ג. הבריקה נמצאת במבנה בעל נפח אוויר של 620m^3 , טמפרטורת האוויר היא 16°C . בהנחה כי האוויר הוא גז אידיאלי חשבי את האנרגיה הנדרשת על מנת לחמם את הכמות ההתחלתית של האוויר (21.0 אחוזי נפח של O_2 , 79.0 אחוזי נפח של N_2) ל- 30°C בלחץ קבוע של 1.013×10^5 Pa.

נתון: $C_p^0(\text{N}_2)=29.1\text{ J x mol}^{-1} \text{ x K}^{-1}$, $C_p^0(\text{O}_2)=29.4\text{ J x mol}^{-1} \text{ x K}^{-1}$

$$n=Pv/RT, R=8.314\text{ J x K}^{-1} \text{ x mol}^{-1}, T=273.15\text{ K}$$

ד. לצורך חימום האוויר השתמשו בגז טבעי שאחד הרכיבים הבסיסיים שלו הוא מתאן CH_4 . רשום/י את משוואת התגובה של השריפה המלאה של מתאן וחשבי את שינוי האנטלפיה,

האנטרופיה ואנרגיה חופשית של גיבס עבור תגובה זו (התנאים הסטנדרטיים הם: C)

$$(P=1.013 \times 10^5 \text{ Pa}, t=25^\circ)$$

טבלת נתונים:

החומר	$\Delta H_f^0 \text{ kJ x mol}^{-1}$	$S^0 \text{ J x mol}^{-1} \text{ x K}^{-1}$
$\text{CO}_2(\text{g})$	-393.5	213.8
$\text{CH}_4(\text{g})$	-74.6	186.3
$\text{H}_2\text{O}(\text{g})$	-241.8	188.8
$\text{O}_2(\text{g})$	-	205.2

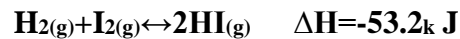
שאלה 3

בתערובת הנמצאת במצב שיווי משקל בטמפרטורה קבועה נמצאים 6.0mol של HI, 3.0mol של H₂ ו-8.0mol של I₂. לאחר התקררות קבוע שיווי המשקל $H_2(g) + I_2(g) \leftrightarrow 2HI(g)$ גדל פי 2.

א. חשבי את קבוע שיווי המשקל K_c לפני התקררות התערובת.

ב. חשבי את כמויות החומרים בתערובת הנמצאת בשיווי משקל לאחר ההתקררות.

ג. קבעי 3 גורמים שהשינוי בהם עלול להשפיע על מהירות התגובה הנתונה:

הסברי ברמה מולקולרית מהי השפעת כל גורם שציינת.

ד. מימן יודי גזי (HI) הנו בעל מסיסות גבוהה מאוד במים. התמיסה שלו מכילה 52.4% של HI לפי המשקל היא בעלת צפיפות של 1.60 gr/cm³. מהי המולריות של תמיסה זו?

ה. תארי את מצב הפרוטון בתמיסה מימית מהולה של מימן יודי (HI):

(i) האם הוא שונה ממצב הפרוטון בתמיסה מימית מהולה של מימן כלורי?

(ii) תציעי נוסחאות אפשריות לצורונים המכילים פרוטון ומספר מולקולות מים (למעט H₃O⁺).

(iii) תארי את נוסחאות המבנה שלהן.

(iiii) הסברי אילו קשרים מבטיחים את קיומם של היונים האלה.

בהצלחה